

Fafo Østforum seminar 18. mars 2013

Verftssaken i Høyesterett 2013: Bakteppet

ved Jon Erik Dølvik, Fafo

Verftssaken i Høyesterett 2013: Bakteppet

- **1993 Lov om allmenngjøring; likeverdige vilkår, hindre konkurransevridning** – betingelse for LO støtte til EØS; NHO imot, foretrakk lovfestet minstelønn; «sovende til 2004»
- **1996 Utstasjoneringsdirektivet (AML 2000); Mål: sikre balanse mellom fri tjenesteflyt, beskyttelse av arbeidstakere og rettferdig konkurranse;**
 - Vertslandets regler for en kjerne av arbeidsvilkår (art 3.1), inklusive minstelønn ved lov, allmenngjøring el.
 - Vertslandets definisjon av minstelønn legges til grunn (art 3.1)
 - Bredere sett av arbeidsvilkår kan kreves hvis nødvendig av hensyn til «offentlig orden (art 3.10)
- **2004 Utvidelsen:** OGO krever tarifflønn-> **vekst i utstasjonering -> allmenngjøring**
 - bl.a. i petro-anlegg (04), bygg (05/07), landbruk (08), verft (08) og reingjøring (11);
 - minstelønn, arbeidstid mv + UB-tillegg & RKL (hvis del av avtalen)
- **2005-8 Verfts-bonanza – 3-4000 utstasjonerte; 40-50% av arbeidsstokken, ½ norsk lønn**
→ FF/LO krever allmenngjøring - vedtak des-2008; **NHO tar dissens**
- **Verftene & NI/NHO reiser sak, mener allmenngjøringen er i strid med EØS-retten**, taper i Tingretten (2010); anker til Borgarting, EFTA-domstolen kritisk til RKL & UB-tillegg; Borgarting avviser alle ankepunktene (2012); ny anke til Høyesterett, som avviser alle ankepunktene.

Eks. fra casestudie i 4 skipsverft

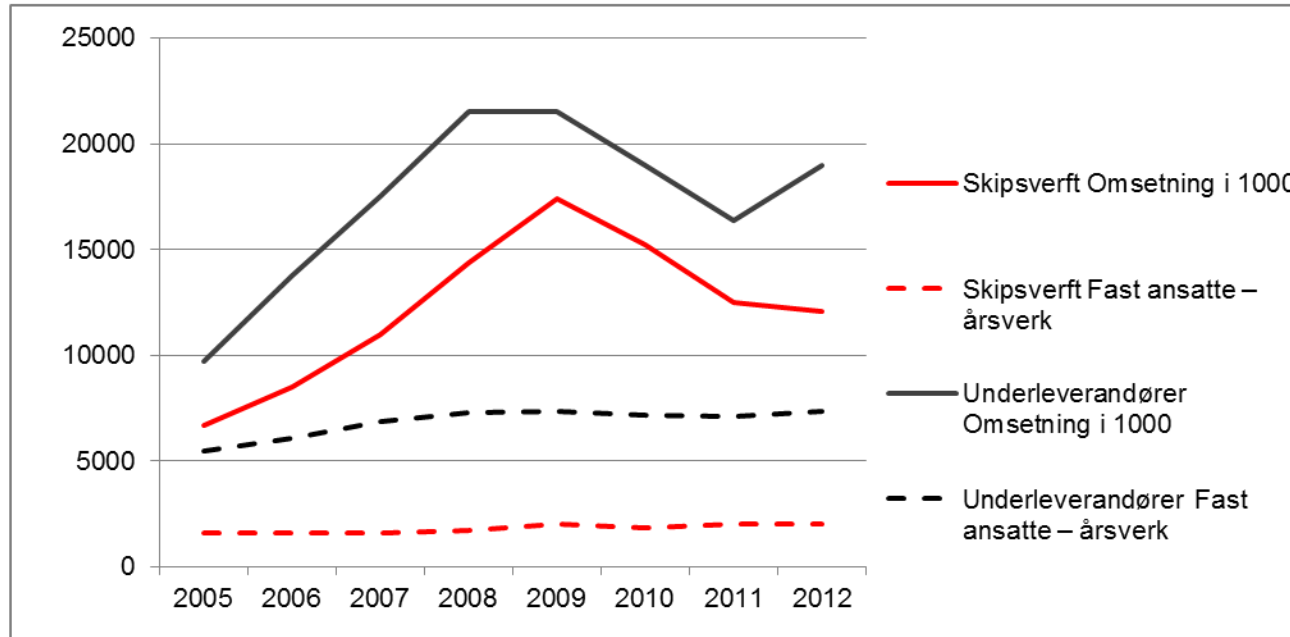
Arbeidstakere fra EU-10 i 4 verft i 2009 (Kilde: Ødegård & Andersen 2011)

2009	Verft A	Verft B	Verft C	Verft D	Totalt
Antall fast ansatte	230	150	380	220	980
Antall fast ansatte fra EU-10	39	40	11	40	130
Andel av fast ansatte som var fra EU-10	16 %	27 %	3 %	18 %	13 %
Antall sysselsatte fra EU-10 via innleie/UE	350	300	280	200	1130
Andel 'innleide' fra EU-10 av samlet sysselsetting	60 %	67 %	42 %	48 %	54 %
Totalt antall sysselsatte fra EU-10	389	340	291	240	1260

- Innleide/utstasjonerte fra EU10 stod for 54% av sysselsettingen i disse verftene
- Gir økt kapasitet, fleksibilitet og lavere kostnader – men hva vil det bety for rekruttering, opplæring, «flyt» og produktivitet på sikt?
- Virkninger for arbeidsledelse og det lokale samarbeids –og avtalesystemet?

Skipsbygging - «Møreklynga»

Omsetning (milliarder kroner) og fast ansatte (årsverk) i skipsverft i Møre og Romsdal, 2005-2012.
(Kilde: Hervik og Oterhals, 'Klyngeanalysen' 2012)

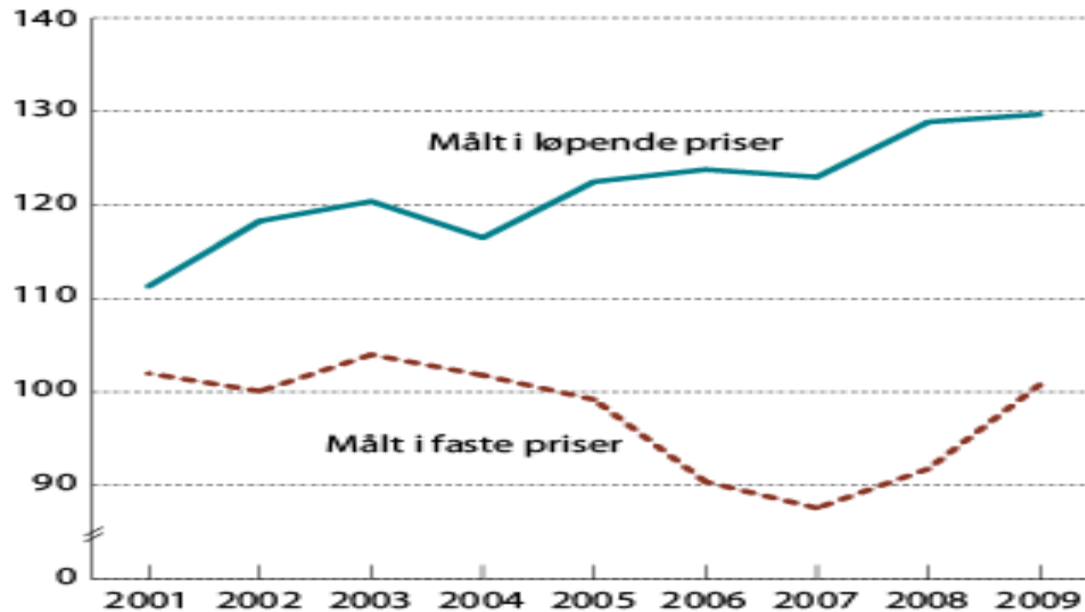

- 2005-2012: Vekst i omsetning (96%) vekst i fast ansatte (23-34%) – resten innleie/underentreprenører
- Forskyvning mellom stabil 'kjerne' og voksende 'periferi' - kostnadsvekst i kjernen er kompensert med økt bruk av billigere, ekstern arbeidskraft?

Vikarbyrådirektivet krever «ny vri»?

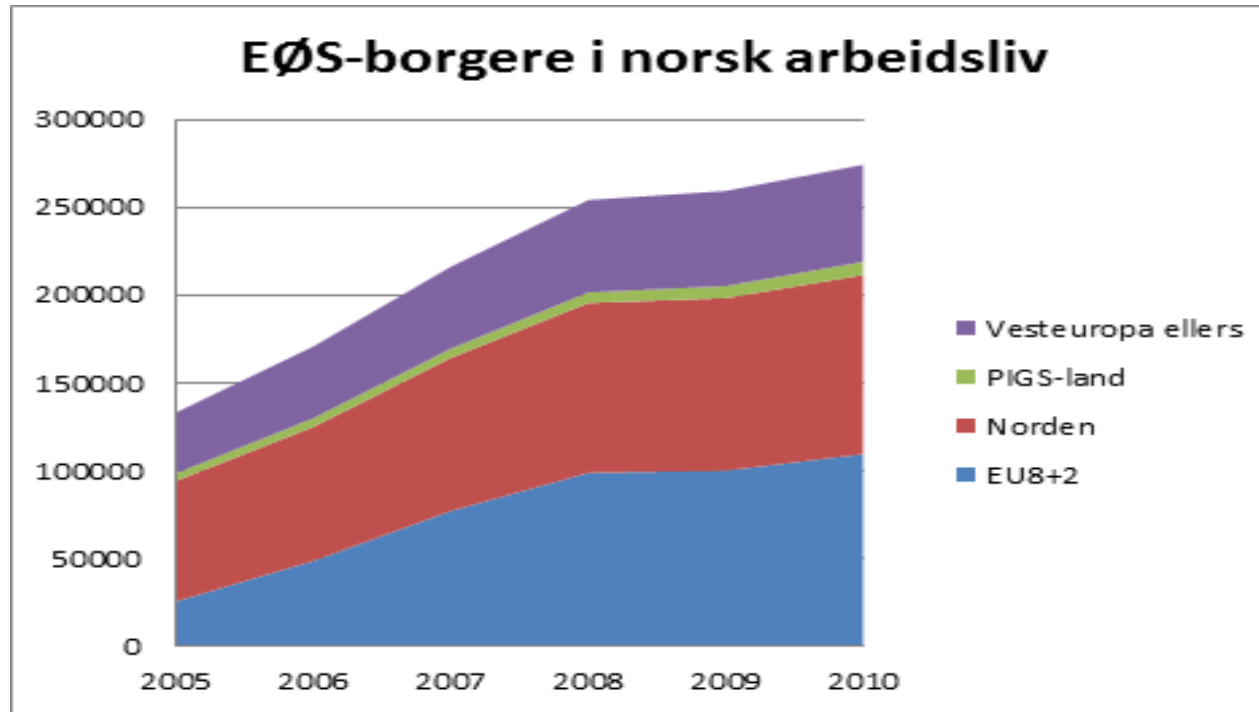
Men produktivetsveksten har stagnert

Utviklingen i relativ produktivitet i industrien målt ved bruttoprodukt i faste priser. Indeks 2000 = 100. (TBU 2012, Figur 3.6)

Produktiviteten sank mest da rekrutteringen av arbeidskraft fra EU økte mest

Østutvidelsen 2004 – «den største gevinsten og utfordringen knyttet til EØS» (Europautredningen, NOU 2012:2)

(Kilde: Registeranalyser, Jon Horgen Friberg, Fafo 2012)

- I dag over 250 000 arbeidsinnvandrere – over 10% av sysselsettingen
- EU-arbeidsinnvandrere stod for 70% av jobbveksten i 2011
- **Høyere vekst, økt inntekt og trygghet for kjernen – hva med periferien?**